

Datum
2022-03-04

Nr FOI-2022-1927:

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
Landsbygdsavdelningen,
Enheten för djur och livsmedel

Er referens
N2021/02620
Anders Wannberg

Vår handläggare
Mats Forsman

Remissvar gällande En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet (SOU 2021:81)

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har – från de utgångspunkter myndigheten har att beakta – följande synpunkter på rubricerade remiss.

Sammanfattande synpunkter

FOI ser positivt på det riskbaserade angreppssätt som avses genomföras i 2020 års dricksvattendirektiv. Utgångspunkten har varit att så långt som möjligt hålla nere antalet involverade myndigheter. Det är en viktig och rationell ansats för att säkerställa mesta möjliga effektivitet vid implementering av 2020 års dricksvattendirektiv. Mot denna bakgrund finner FOI det förvånande att utredningen anser att Livsmedelverket inte skulle kunna ansvara för övergripande riskbedömning avseende fastighetsinstallationer. Argument såsom ”att det känns främmande¹” och det skulle behövas ”en lagteknisk konstruktion” upplever FOI som märkliga. Livsmedelsverket är en central myndighet när det gäller dricksvattenföreskrifterna, den offentliga kontrollen av vattenkvaliteten i förhållande till distributionsanläggningen och dess rörledningar. Det finns mycket kunskap inom myndigheten om vilka risker för människors hälsa som dricksvattnet kan utgöra, om inte produktionen och distributionen hanteras på ett korrekt sätt. En annan fördel är att om Livsmedelverket skulle ansvara för riskbedömning av fastighetsinstallationer är att det finns bättre förutsättningar för en mer harmoniserad, enhetlig riskbedömningsmodell som kan tillämpas på hela försörjningssystemet från uttagpunkt till tappkran.

FOI ställer sig frågande till förslaget att tillkommande kostnader för införande av 2020 års vattendirektiv företrädesvis skall tas från utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, anslaget Civilt försvar. Utredningens förslag handlar om hur verksamhet ska bedrivas under normaltillstånd, alltså perioder då det vare sig råder någon fredstida kris, höjd beredskap eller krig. Förmågan att upprätthålla en säker tillgång till

¹ s 226

dricksvatten av god kvalitet under fredstida kriser, höjd beredskap eller krig lär endast påverkas marginellt och indirekt av utredningens förslag. Förmågan att motstå störningar byggs förvisso när det råder normaltillstånd, med de åtgärder som läggs fram i utredningen är inte de som troligtvis hade prioriterats om det huvudsakliga syftet vore att höja totalförsvarsförmågan eller att stärka krisberedskapen². Att klassificera allt som på något sätt skapar nytta för samhället under normaltillstånd som ”krisberedskap och civilt försvar” riskerar istället att urvattna dessa begrepp. Dessutom är det inte alla av de myndigheter som berörs av utredningens förslag som är bevakningsansvariga i enlighet med Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap. Utredningen har endast översiktligt utrett möjligheterna till införandet av en dricksvattenmiljöavgift som ett alternativ till omfördelning av anslag i statsbudgeten. FOI anser att detta alternativ bör utredas fullt ut och ses som en utgångspunkt för hur kostnaderna ska täckas.

Det framgår inte om utredningen gjort någon konsekvensbedömning av förslagets påverkan på tillgängligheten och leveranssäkerheten för beredningskemikalier eller utrustning för vattenberedning inom EU. Sverige har idag ett visst beroende av internationella aktörer som producerar dessa kemikalier och utrustning. Det är oklart hur införandet av dricksvattendirektivet kommer påverka den europeiska produktionen och distributionen av kemikalier och utrustning, och vad som bör göras i händelse av uteblivna leveranser. En störning i försörjningskedjorna för nödvändiga kemikalier och utrustning kan i värsta fall få allvarliga konsekvenser för förmågan att producera dricksvatten av god kvalitet. Kan införandet av direktivet leda till ett ökat behov av att upprätta beredskapslager för dricksvattenberedning? Konsekvenserna för försörjningstryggheten bör utredas ordentligt innan utredningens förslag införs.

Vid vissa fredstida kriser, höjd beredskap och krig kan det finnas anledning att tillfälligt sänka kraven på dricksvattenkvaliteten för att säkerställa tillgången till detta livsnödvändiga livsmedel. Det kan handla om situationer då det riskerar att bli dricksvattenbrist och där ett tillfälligt undantag från kraven på dricksvattenkvalitet kan säkerställa att behoven på dricksvatten kan tillgodoses utan att leda till några negativa konsekvenser för enskilda liv eller hälsa. Det skulle kunna handla om kortvarig exponering för vissa kemikalier, eller möjlighet att leverera vatten som inte är behandlat med ordinarie beredningsrutiner eller beredningskemikalier. FOI anser därför att det bör finnas förberedda processer för utfärdande av dispenser från dricksvattendirektivets krav, tänkta att användas i vid kris, krig eller höjd beredskap.

FOI ser positivt på att förslagen kopplat till allmänhetens rätt till information om dricksvatten. FOI ser samtidigt att det finns ytterligare behov av att utforma detta förslag så att det även tar höjd för att det kan finnas aktörer som avsiktligt sprider falsk

---

² Då direktivet inte omfattar flertalet viktiga civilförsvarsrelaterade dricksvattenfrågor (t.ex. behov av nöd- och reservvatten) torde även dessa behöva ses över och säkerställas

information om dricksvattnets kvalitet i syfte att orsaka samhällsstörningar och undergräva tilliten i samhället. FOI anser därför att det bör finnas förberedda processer för att identifiera och på ett samlat sätt möta desinformation inom dricksvattensektorn. Verksamhetsutövarna kan därför i sitt arbete med att tillhandahålla information till allmänheten behöva samordna sig med MSB och Myndigheten för psykologiskt försvar.

FOI anser vidare att informationen till allmänheten även bör innefatta information om vart enskilda medborgare bör vända sig i händelse av en dricksvattenrelaterad kris. Den information som enskilda får via verksamhetsutövarna på en internetsida, smart app eller faktura behöver exempelvis vara harmoniserad med den information de fått från MSB i informationsbladet *Om krisen eller kriget kommer*, eller på Krisinformation.se. Om informationsinsatserna inte samordnas uppstår en risk för förvirring gällande vart man ska vända sig för att få korrekt information från myndigheterna i händelse av kris, krig eller höjd beredskap.

Det finns oklarheter i definitionen av dricksvatten³. Hur skall inklusion eller exklusion av bevattningsvatten som används för produktion av livsmedel tolkas in?⁴ Vidare är det oklart hur vatten som tillhandhålls för djurproduktion skall tolkas. FOI tolkar det som att detta inte skall täckas av 2020 års vattendirektiv. Om så är fallet behöver det tydliggöras i direktivet.

FOI välkomnar förslaget att införa somatiska kolifager för att bedöma vattenberedning/barriäreffektivitet när riskbedömningen indikerar att det är nödvändigt att göra detta. Eftersom uttagspunkten för råvatten utgör en skiljelinje mellan olika myndighetsansvar är det viktigt att differensen i mätdata för råvatten respektive berett dricksvatten för somatiska kolifager görs tillgängliga för Livsmedelsverket för att barriärverkan ska kunna kvantifieras, genom att det införs en skyldighet för vattenproducenterna att mätdata inrapporteras till SGU/Livsmedelsverket avseende somatiska kolifager

---

³ s 133

⁴ Exempelvis vad gäller för råvatten som pumpas till en damm som en reservoar för bevattningsvatten av grödor?

Detta remissvar har beslutats av överdirektör Lena Nyberg efter föredragning av forskningschef Mats Forsman. I den slutliga handläggningen har även särskild rådgivaren Mikael Wiklund deltagit.

.....
Lena Nyberg

.....
Mats Forsman

Sändlista:
Näringsdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.fs@regeringskansliet.se

Internt FOI
Registrator
GD-sekreterare
Särskild rådgivare
AC